

ДЪЛГИЯ, ДЕБЕЛИЯ И ОСТРОГЛЕДИЯ

Превод от чешки: Георги Карагъзов, 1956

chitanka.info

Имало едно време един цар, който бил вече стар, а имал само един син. Веднаж той повикал сина си и му рекъл:

— Мили синко, ти добре знаеш, че зрелите плодове окапват, за да сторят място на други. И моята глава вече дозрява и сигурно не след дълго слънцето няма повече да я огрява. Ала преди да ме погребеш, много ми се иска да видя бъдещата си снаха — твоята невеста. Ожени се, сине мой!

А царският син отвърнал:

— С радост бих изпълнил волята ти, татко, но нямам невеста и никоя не познавам.

Тогава старият цар бръкнал в джоба си, извадил един златен ключ и го подал на сина си.

— Качи се горе на кулата, на най-горния етаж, огледай се наоколо и после ми кажи коя ти е харесала.

Царският син веднага тръгнал. Никога не се бил качвал горе и не бил чувал какво има там.

Като стигнал до последния етаж, видял на тавана малка желязна вратичка, също като капак, която била заключена. Отключил я със златния ключ, повдигнал я и се качил горе. Озовал се в една голяма кръгла зала, таванът на която бил син като небе в ясна нощ и сребърни звезди блестели по него. Подът бил зелен копринен килим, а на стените имало дванадесет високи прозореца със златни рамки. На всеки прозорец била изобразена на кристално стъкло с всички цветове на дъгата по една мома с царска корона на главата. На всеки прозорец имало различна мома с различно облекло, една от друга по-хубави. Царският син не можел да им се нагледа. И както ги гледал учуден и не знаел коя да си избере, момите започнали да се движат като живи, да се обръщат към него и да му се усмихват — останало само да проговорят.

Тогава царският син забелязал, че един от дванадесетте прозореца бил покрит с бяла завеса и открил завесата да види какво има под нея. Там стояла една мома в бели дрехи, препасана със сребърен пояс и с бисерна корона на главата; тя била най-хубава от всички, но била тъй тъжна и бледа, като от гроб излязла. Царският син дълго стоял смаян пред портрета и както го гледал, сърцето го заболяло и рекъл:

— Тая искам и никоя друга!

Като изрекъл тия думи, момата навела глава, поруменяла като роза и в същия миг всички моми изчезнали.

Слязъл след това царският син долу и разказал на баща си какво е видял и коя мома си е избрал. Старият цар се натъжил, замислил се и рекъл:

— Лошо си направил, сине мой, че си открил онова, което е било закрито. На голяма опасност си се изложил с тия думи. Тая мома е във властта на един зъл магьосник и е пленена в железния замък. Мнозина са се опитвали досега да я освободят, но никой още не се е завърнал. Ала каквото е станало, не може да се измени, дадената дума е закон. Иди, опитай щастието си и се върни жив и здрав в къщи.

Царският син се простил с баща си, възседнал коня си и тръгнал да си търси невястата. Трябвало да мине през една голяма гора и дълго пътувал през нея, докато се загубил. Както бродел с коня си в гъсталака, между скали и блата, без да знае накъде, чул някой да вика зад него:

— Хей, почакайте!

Царският син се огледал и видял, че един висок човек бърза след него.

— Почакайте и ме вземете при себе си на служба, няма да съжбялявате.

— Кой си ти — рекъл царският син — и какво умееш да правиш?

— Наричам се Дългия и мога да се проточвам. Виждате ли ей там на оная висока ела едно птиче гнездо? Аз ще ви го сваля, без да се качвам на дървото.

И започнал Дългия да се проточва, тялото му бързо се удължавало, докато станало високо колкото елата. Той посегнал, взел гнездото, а после изведнаж отново се свил и го подал на царския син.

— Добре си владееш работата — казал царският син, — но защо ми са птичи гнезда, ако не можеш да ме изведеш от тая гора?

— Хм, не е толкова трудно — рекъл Дългия и започнал пак да се проточва, докато станал три пъти по-висок от най-високия бор в гората. Огледал се наоколо и рекъл: — Там, на тая страна, най-лесно можем да излезем от гората. — После пак се свил, хванал коня за юздата и тръгнал напред.

Докато царският син разбере, гората се свършила. Пред тях се разкрила широка равнина, а зад равнината — високи сиви скали, като

стени на голям град, и планини, обрасли с гори.

— Ей оттам, господарю, идва моят другар — рекъл Дългия и показал встрани към равнината, — него също би трябвало да вземете на служба, и той много добре ще ви служи.

— Извикай го, нека дойде да видя що за човек е.

— Малко далечко е, господарю — рекъл Дългия, — едва ли ще ме чуе, пък и много време ще мине, докато дойде, защото има тежък товар да носи. По-добре да отида сам да го взема.

Като казал това, Дългия пак се проточил толкова нависоко, че главата му потънала в облаците. Направил две-три крачки, хванал другаря си за рамената и го сложил пред царския син. Той бил шишкав и имал корем като буре.

— Кой си ти и какво умееш да правиш? — запитал го царският син.

— Аз, господарю, се наричам Дебелия и мога да се надувам.

— Я ми покажи!

— Бягайте, господарю, бързо бягайте назад в гората — извикал Дебелия и започнал да се надува.

Царският син не знаел защо трябва да бяга, но като видял, че Дългия бързо тича към гората, пришпорил коня и се спуснал галоп след него. И крайно време било да избяга, защото Дебелия щял да го смачка заедно с коня. Коремът му бързо се разширявал и растял на всички страни и изведнаж всичко се изпълнило с него, сякаш гората се повалила. Тогава Дебелия престанал да се надува, изпуснал въздуха тъй силно, че чак дърветата се огънали, и станал пак такъв, какъвто бил отначало.

— Ти ме прогони — рекъл царският син, — но такъв юнак всеки ден не се среща — тръгвай с мен!

И така продължили заедно. Като стигнали близо до скалите, срещнали един човек, очите на когото били вързани с кърпа.

— Господарю, това е третият ни другар — казал Дългия. — И него вземете на служба, вярвайте ми, няма да ви яде напразно хляба.

— Кой си ти — запитал го царският син — и защо очите ти са вързани? Та ти не виждаш накъде вървиш.

— Охо, господарю, напротив. Тъкмо затова, че много добре виждам, трябва да си връзвам очите. С вързани очи аз виждам така, както другите с невързани, а като ги отвържа, всичко надлъж и шир

виждам. Взра ли се пък силно в нещо, то се запалва, а не може ли да гори, пръска се на парчета. Затова ме наричат Острогледия.

После той се обърнал към отсрещната скала, отвързал си кърпата, вперил в скалата огнения си поглед и тя започнала да треци, на всички страни се разхвърчали парчета и след малко от нея останала само купчина пясък. В пясъка нещо блестяло също като огън. Острогледия отишъл и го донесъл на царския син — то било чисто злато.

— Охо, ти си безценен юнак — рекъл царският син. — Трябва да е луд човек, та да не иска да се възползува от твоите услуги. Но като имаш толкова силни очи, погледни и ми кажи далече ли е още железният замък и какво става там.

— Ако пътувахте сам, господарю, сигурно и за една година нямаше да стигнете, но с нас ще стигнете още днес. Сега там тъкмо ни приготвят вечеря.

— А какво прави моята невеста?

*Зъл магьосник я пази
на връх кулата, в клетка
със желязна решетка.*

А царският син рекъл:

— Който е добър човек, нека ми помогне да я освободим.

Всички му обещаха, че ще му помагат, и го повели между сините скали през пролома, който Острогледия прокара с погледа си, а после — през високите планини и гъсти гори, все по-далеч и по-далеч. Където се изпречвало на пътя им някое препятствие, тримата другари го отстранявали. Когато слънцето се наклонило към запад, планините почнали да стават по-ниски и по-ниски, горите да редяят и скалите да се крият под изтравничетата; щом почнало да залязва, царският син видял наблизко железния замък; като залязло, той вървял вече по железния мост към портата, а след това железният мост се вдигнал от само себе си, портата изведнаж се затворила и царският син и неговите другари останали пленени в замъка.

След като огледал двора, царският син оставил коня си в конюшната, където всичко било вече приготвено за него, и влезли в

замъка.

На двора, в конюшната, в залите и стаите на замъка видели в здрача множество богато облечени хора, боляри и слуги, но никой от тях не се и помръдвал. Всички били вкаменени.

Минали през няколко стаи и стигнали в трапезарията. Тя била ярко осветена, по средата ѝ имало маса и на нея много добри ястия и питиета, приготвени за четирима души. Чакали, чакали, мислели, че някой ще дойде, но след като дълго време никой не идвал, седнали и започнали да ядат и пият, каквото им душа иска.

Като се нахранили, заозъртали се къде ще спят. Тогава неочаквано вратите се отворили и в стаята влязъл магьосникът — прегърбен старец с дълги черни дрехи, с гола глава и брада, дълга до колената. Вместо пояс имал три железни обръча. Той водел за ръка чудно хубава мома, облечена с бели дрехи. Тя имала на кръста си сребърен пояс, а на главата си носела бисерна корона и била бледа и тъжна, като от гроб излязла. Царският син веднага я познал, скочил и тръгнал към нея, но преди да смогне да изрече и една дума, магьосникът му казал:

— Зная защо си дошъл, искаш да отведеш оттук принцесата, нали? Добре, щом е така, можеш да я вземеш, но само при условие, че съумееш до три нощи да я опазиш да не ти избяга. Избяга ли, ще се вкамениш заедно със своите слуги, както всички, дошли преди теб.

После той посочил на принцесата едно кресло да седне и излязъл.

Царският син не можел очи да откъсне от момата, толкова била хубава. Започнал да ѝ говори, разпитвал я за различни неща, но тя не отговаряла, не се усмихвала и никого не поглеждала, сякаш била от мрамор. Седнал той до нея и решил цяла нощ да не спи, за да не му избяга. За по-голяма сигурност Дългия се проточил като ремък и се увил покрай стените около цялата стая. Дебелия седнал до вратата, надул се и така я заприщил, че и мишка не можела да се промъкне, а Острогледия застанал до стълба наред стаята на пост. Ала след малко всички задрямали и цяла нощ спали като заклани.

Сутринта като почнало да се развиделява, царският син пръв се събудил, но сякаш нож му пронизал сърцето — принцесата я нямало. Веднага събудил слугите си и ги попитал какво да правят.

— Не се тревожи, господарю — рекъл Острогледия и бързо погледнал през прозореца, — виждам я вече! На сто мили оттук има гора, а сред гората стар дъб: на върха на дъба има желяд и тоя желяд е тя. Нека Дългия ме вземе на рамената си и ще я донесем.

Дългия веднага го повдигнал, проточил се и тръгнал — с всяка крачка десет мили изминавал, а Острогледия му показвал пътя. Не се минало повече време, отколкото ти трябва един път да обиколиш къщата, и те пак се върнали. Дългия подал желяда на царския син и казал:

— Пусни го на земята, господарю!

Царският син го пуснал и в същия миг принцесата застанала пред него. А когато слънцето се показало зад планините, вратите се разтворили с гръм и магьосникът влязъл в стаята с престорена усмивка. Ала като видял тук принцесата, намръщил се, промърморил нещо и прас! — единият железен обръч на него се счупил и паднал на земята. После той уловил момата за ръка и я отвел.

През целия ден царският син нямало какво да прави, само обикалял из замъка и около него и виждал чудни картини.

Навсякъде сякаш в един миг животът бил спрял. В една зала видял някакъв принц, който държал с двете си ръце меч, сякаш искал да разреже на две някого, но преди да смогне да удари, се вкаменил. В друга стая имало вкаменен рицар, който сякаш бягал от страх пред някого, но се спънал на прага, залитнал и така си и останал. Край огнището седял някакъв слуга и държал в едната си ръка парче печено месо от вечерята, а с другата поднасял хапка към устата си, но преди хапката да стигне до устата му, също се вкаменил. Много други вкаменени хора видял още царският син, всеки в такова положение, в каквото го заварили думите на магьосника: „Вкаменете се!“ Имало и много хубави вкаменени коне. Навсякъде в замъка и около него било пустош и мъртвило. Имало дървета, но без листа, имало ливади, но без трева, имало река — но тя не течала, нямало ни птичка да запее, ни цветенце да цъфне, ни бяла рибка да трепне във водата.

И сутринта, и на обед, и вечерта царският син намирал с другарите си в замъка хубава и обилна храна: ястията сами се поднасяли, виното само се наливало. А когато свършили вечерята, вратата пак се отворила и магьосникът довел принцесата на царския син да я пази. Макар че всички решили в никакъв случай да не се

оставят да заспят, нищо не излязло и пак заспали. А когато на другия ден на разсъмване царският син се събудил и видял, че принцесата я няма, скочил и задърпал Острогледия за рамото.

— Хей, ставай, Острогледи, виждаш ли къде е принцесата?

Острогледия потъркал очи, погледнал и казал:

— Виждам я вече. На двеста мили оттук има една планина и в планината — скала. В скалата има един скъпоценен камък и тоя камък е тя. Занесе ли ме там Дългия, ще я вземем.

Дългия веднага го качил на рамената си, проточил се и тръгнал: с всяка крачка двадесет мили изминавал. Острогледия се взрял в планината с огнените си очи и планината се разсипала, а скалата в нея се пръснала на хиляди парченца, между които заблестял скъпоценният камък. Взел го и го занесъл на царския син. Като го пуснал на земята, принцесата пак застанала пред тях. Когато след това магьосникът дошъл и я видял, очите му светнали от злоба и прас! — още един железен обръч се счупил на него и отхвъркнал. Той измърморил нещо и отвел принцесата от стаята.

През деня всичко било също както предишния ден. След вечеря магьосникът пак довел принцесата, погледнал сурово царския син в очите и подхвърлил подигравателно:

— Ще видим кой кого, ти ли ще победиш или аз!

Всички се заловили още по-усърдно за работа, за да не заспят; не искали дори да седнат и решили цяла нощ да ходят. Но напразно, били омагьосани, един след друг заспали, както ходели, и принцесата изчезнала.

Сутринта царският син пак се събудил пръв и като не видял принцесата, събудил Острогледия.

— Хей, ставай, Острогледи! Виж къде е принцесата!

Острогледия дълго се взирал навън.

— Ох, господарю — казал той, — далече е, много далече. На триста мили оттук е черното море, а сред морето лежи на дъното една мида. В тая мида има златен пръстен и тоя пръстен е тя. Ала ти не се тревожи, ще я донесем. Но днес Дългия трябва да вземе и Дебелия, и той ще ни потрябва.

Дългия качил на едното си рамо Острогледия, а на другото Дебелия, проточил се и тръгнал: с всяка крачка — тридесет мили изминавал. Като стигнал до черното море, Острогледия му казал къде

трябва да бръкне във водата за мидата. Дългия протегнал ръка, колкото може повече, но не успял да достигне дъното.

— Почакайте, приятели, мъничко само почакайте, аз ще ви помогна — рекъл Дебелия и си надул корема с всичка сила. После седнал на брега и започнал да пие. След малко водата толкова спаднала, че Дългия лесно достигнал дъното и изнесъл мидата навън. Извадил от нея пръстена, взел другарите си на рамена и забързал назад. Ала по пътя не му било леко да тича с Дебелия, понеже той бил изпил половината море и го изтървал на земята в една широка долина. Дебелия бухнал като мях, хвърлен от кула, и в миг долината се изпълнила с вода и се превърнала в голямо езеро; сам Дебелия едва излязъл от него.

През това време царският син стоял в замъка много разтревожен. Утринни зари започнали да пламенят зад планините, а слугите му още не се връщали. Колкото по-ярки ставали слънчевите лъчи зад хоризонта, толкова повече растял страхът му. Студена пот избила по челото му. Скоро слънцето се показало на изток като тънка огнена ивичка, в същия миг вратите се отворили със силен трясък и на прага застанал магьосникът. Като видял, че принцесата я няма, той грозно се изкискал и влязъл в стаята. В тоя миг — дрън! — стъклото се разбило на късове, златният пръстен паднал на земята и в миг принцесата застанала сред стаята.

Когато Острогледия видял какво става в замъка и в каква опасност се намира господарят му, казал това на Дългия; Дългия направил една крачка и хвърлил пръстена през прозореца в стаята. Магьосникът заревал от ярост, та чак замъкът се разтреперал, но изведнаж — прас! — третият железен обръч се счупил и отскочил, магьосникът се превърнал в гарван и излетял навън през счупения прозорец.

Тогава прекрасната мома изведнаж проговорила: благодарила на царския син, че я освободил, и поруменяла като роза. В двореца и край него всичко оживяло. Тоя, който държал в залата вдигнат меч, ударил с него във въздуха тъй силно, че изфучало, и после го пхнал в ножницата си; тоя, който се бил препънал на прага, паднал на земята, но веднага станал и се хванал за носа да види дали е цял; тоя, който седял край огнището, пхнал хапката печено месо в устата си и продължил да яде и така всеки довършил, каквото бил започнал да

прави в момента, в който се вкаменил. В конюшните весело затропали и зацвилили конете, дърветата около замъка се раззеленили, ливадите се изпълнили с пъстри цветя, високо във въздуха заляла чучулига, а в бистрата рекичка се застрелкали стада дребни рибки. Навсякъде било оживено и весело.

През това време в стаята, където бил царският син, се събрали много боляри и всички започнали да му благодарят, че ги освободил. Ала той рекъл:

— На мен няма какво да благодарите; ако не бяха моите верни слуги Дългия, Дебелия и Острогледия и с мене щеше да стане същото, както с вас.

Веднага след това тръгнал на път към къщи при баща си, стария цар, със своята невеста и със слугите си Дългия и Острогледия и всички боляри го придружавали. По пътя срещнали и Дебелия и го взели със себе си.

Старият цар заплакал от радост, че син му излязъл толкова щастлив, тъй като вече си мислел, че никога няма да се завърне. Скоро след това направили голяма сватба, която продължила три седмици. Всички боляри, които царският син освободил, били поканени на сватбата. Когато сватбата свършила, Дългия, Дебелия и Острогледия съобщили на младия цар, че ще тръгнат отново по света да си търсят работа. Младият цар ги увещавал да останат при него.

— Всичко, каквото ви трябва за цял живот, ще ви дам, нищо няма да работите! — казал им той.

Ала на тях такъв ленив живот не им се харесвал. Те се простили с него и заминали и досега скитат нейде по света.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.